

VAN MENS TOT MENS

LEDENORGaan VAN DE NEDERLANDSE VERENIGING VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK 'HUMANITAS'
NUMMER 3 - VEERTIENDE JAARGANG - OKTOBER 1966

REDACTIE: MR. G. EBBELING EN H. VAN SCHAAIK

DE WERELDFAMILIE VAN HUMANISTEN BIJEEN

Hieronder volgt een verslag van een internationale organisatie, waarvan onze vereniging lid is en waarover onze lezers niet zo vaak wat horen. Onze erevoorzitter, prof. mr. J. in 't Veld, is vele jaren onze vertegenwoordiger geweest in de IHEU (International Humanist and Ethical Union). In 1965 is hij opgevolgd door de heer I. Sluijter, die vele jaren landelijk onze gerepatrieerdenzorg geleid heeft. Humanitas is geen 'full member' van de IHEU, met zijn interessante staalkaart van leden uit humanistische of ethische organisaties over de gehele wereld. Dat ligt niet op onze weg. Wij zijn lid met een zogenaamde 'consultatieve status'. De positie waarin Humanitas in dit internationale gezelschap verkeert, is wel uniek. Nederland heeft, naast zijn humanistische organisatie bij uitstek, het Humanistisch Verbond, in Humanitas een betrekkelijk krachtige organisatie voor maatschappelijk werk, waar het humanisme als 'filosofie' niet zo sterk op de voorgrond komt, maar waar de intermenselijke hulpverlening 'vrij van elke leerstelling' (op zich zelf ook een humanistisch standpunt) toch het meest kenmerkende is. Deze situatie kent men in de andere landen niet (in België wellicht enigszins). De aandachtige lezer zal evenwel uit dit verslag kunnen proeven, dat er in dit internationale gezelschap wel een opvallende belangstelling bleek voor de pragmatische benadering van het elkaar helpen en sociaal met elkaar verkeren, die zo kenmerkend is voor Humanitas. Daarom is de redactie bijzonder gelukkig met de bijdrage van de heer Sluijter, die wij hieronder in extenso afdrukken.

Neen, in het begin, toen de deelnemers aan het 4de congres van de 'International Humanist and Ethical Union' bijeenkwamen, was het beslist nog geen hechte familie.

Wat onwennig stonden wij tegenover elkaar en in de druk pratende groepjes was de verdeling naar nationaliteit nog duidelijk in het oog springend. Behalve dan wanneer men elkaar nog kende van vorige congressen.

Dit keer waren er, naar congresvertegenwoordigers ons verzekerden, echter heel wat nieuwe gezichten. Vooral het betrekkelijk groot aantal jongeren viel op. Niet door lange haren of opvallende kledij, zelfs niet door uitzonderlijk gedrag. Wij in Holland zijn echter niet zo gewend veel jongeren

Congres- impressies van I. Sluijter

DE CONTRIBUTIE

Aan alle leden van Humanitas

In 1965 heeft het congres van Humanitas besloten de minimum-contributie, die reeds twintig jaar f 5,— bedragen heeft, te stellen op f 10,—. Het economisch klimaat waarin de meesten van ons leven, kent u natuurlijk te goed om een verklaring voor deze maatregel te vergen. Voor zover onze leden niet gepensioneerd of invalide zijn, leven zij welvaartsvast genoeg om deze maatregel aan te kunnen.

In 1966 is de eerste 'tranche' van deze verhoging met een opslag van f 2,50 gerealiseerd. In 1967 komt de tweede rijksdaalder te uwen laste. Uw afdelingsbestuur zal ongetwijfeld binnenkort in uw ochtendpost opduiken in de vorm van een verzoek uw volgende jaarcontributie met f 2,50 per jaar te vermeerderen. Er zijn namelijk veel leden die, op grond van ons keuzecontributiesysteem (voor 1966 f 7,50, f 10,—, f 12,50 of meer per jaar en nu f 10,—, f 12,50, f 15,— of meer per jaar), méér dan het minimum betalen. U voelt wel dat het niet de bedoeling is alleen het minimum te verhogen. De plaatselijke penningmeesters hebben voor 1967 per lid-gezinshoofd of -alleenstaande dan ook f 2,50 meer begroot.

Wij zijn blij te weten dat dit verzoek voor de grote meerderheid van onze leden geen schok zal betekenen. Voor de kleine groep voor wie een contributieverhoging tot f 10,— wel ongelegen komt, staat de penningmeester altijd klaar. Zoekt u dan even contact met hem. Hij weet hoe hij dat moet regelen.

UITTREKSEL UIT HET JAARVERSLAG,

en wel uit de gecombineerde staat van baten en lasten van de afdelingen van Humanitas (exclusief gezinsverzorging).

Subsidies	f 741.000,—
Contributies	f 131.000,—
Giften, enz.	f 127.000,—
Inkomsten via hoofdbestuur	f 54.000,—
Diversen	f 66.000,—
	f 1.119.000,—

Had u gedacht dat de post contributies maar weinig meer bedroeg dan de post (spontane) giften?

aan ons werk te zien deelnemen. Tijdens dit congres zou niet alleen een permanente werkgroep zich met hun problemen bezighouden, maar ook in de discussiegroepen zouden allerlei vragen aan de orde komen en door hen zelf worden opgeworpen en besproken, die voor jongeren van actuele waarde zijn.

Puteau, een voorstadje van Parijs, was de ontmoetingsplaats en de burgemeester had niet alleen het zeer ruime en moderne gemeentehuis voor het congres ter beschikking gesteld, hij had tevens gezorgd voor wat blijmoedige en frivole afwisseling op het nogal zware congresmenu, door een openluchtreceptie te organiseren en ons te inviteren voor een theatervoorstelling, waar o.a. zijn echtgenote — operazangeres van professie — ons van haar acterende zang deed genieten.

Maar voor het zover was, kwamen wij wat moeilijk op gang. Het begon met een rede van prof. Cuypers (België), zeer lezenswaard, zoals achteraf bleek, maar ongeveer twee uur luisteren naar een grotendeels in het Frans uitgesproken voordracht voor een publiek waarvan zeker 80 pct. die taal niet of nauwelijks verstond, kan zelfs voor humanisten te machtig worden.

Ook het eerste thema: 'The Humanist Outlook', behandeld aan de hand van een voortreffelijk, maar typisch filo-

sofisch werkstuk van prof. Van Praag, bracht niet het daarvan verwachte in-gezamenlijke-discussie uitdiepen van onze levensovertuiging.

Verscheidene sprekers bleken afkerig van theoretiseren, men wilde actie. Theoretiseren is het gebrek van alle ideologen en theologen. Het humanisme wil immers geen godsdienst zijn en geen ideologie. Wij zijn hier om te overtuigen van onze diep-menselijke bezorgdheid. Ons leven gaat langs de rand van afronden. Wat kunnen WIJ doen om de mensheid voor vernietiging te behoeden? Hoe maken wij de wereld leefbaar; hoe vervullen wij onze taak in een wereld van wanhoop en vervreemding? Dat was de teneur van vele opmerkingen en beschouwingen.

Natuurlijk — en waarschijnlijk terecht — werd daar tegenover gesteld, dat wij zonder een behoorlijke fundering van onze levensovertuiging weinig verder komen en dat de grote denkers meer invloed hebben uitgeoefend op de gang van het wereldgebeuren dan de grote 'doe'ers'.

Het was echter niet zo, dat men zich geen rekenschap wilde geven van de inhoud ener humanistische levens-overtuiging, maar men wilde dit in een meer populaire vorm. Een der jongeren drukte dit zo uit: 'This is not an outlook; it is an inlook!' Een

VERVOLG OP PAGINA 4

ZUID-HOLLAND

Wat minder overzichtelijk

Zuid-Holland! Is er één gebied in Nederland dat zo'n sterke afwisseling biedt en zoveel problemen kent? Misschien is er maar één aspect in de verhouding mens-landschap dat men in Nederland ergens anders moet zoeken; dat is het zwerven in de bossen en door het golvend landschap met heuvels. Het Kralingse bos heeft wel de weidse naam, maar is een keurig stukje aangelegd terrein met mooie paadjes. En de duinen mag men geen heuvellandschap noemen, nog afgezien ervan, dat ze vaak voor het publiek niet toegankelijk zijn.

Van het vlakke polderlandschap met uitgestrekte wei- en bouwlanden — wat Zuid-Holland in het verleden voor het grootste gedeelte was — wordt het hoe langer hoe meer één grote woonwijk. De Randstad Holland begint werkelijkheid te worden. Langs de Nieuwe Waterweg met zijn talrijke

havens — op één na het grootste havengebied ter wereld — rijdt men een vijftiental kilometers door steden die aaneengebouwd zijn, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen. En over een paar jaar zal Maassluis zijn verbinding in de huizenagglomeratie geven. Ook naar het noorden, oosten en zuiden breidt deze woonwijk zich jaarlijks met grote snelheid uit.

Van de ruim 34.000 km² die Nederland telt, omvat Zuid-Holland nog geen tiende deel (ruim 2800 km²); maar bijna een kwart van de Nederlandse bevolking woont en vindt er zijn bestaan.

De steden en dorpen rijgen zich daardoor haast onafgebroken aan. Vele kleine plaatsen zijn in enkele jaren tot grote woonsteden geworden. En dit blijft doorgaan. Grote objecten zijn eveneens aangepakt. De Delta werken (die zich ook over Zeeland uitstrekken) zijn een voorbeeld. De

havencomplexen, de petrochemische industrieën, de scheepsbouw zijn er ook een paar. De problemen van de bouw van woongebieden kunnen ook nog worden genoemd. Op bestuurlijk niveau mag de Rijnmondraad zeker niet onvermeld blijven. Evenmin de problemen van het Europort- en Deltagebied. Stilte en rust zal men hier nauwelijks meer kunnen vinden. Het verkeer gaat bijna de gehele nacht en dag door. Vele grote bedrijven werken met continuïdienen. En toch kan men hier nog watersport beoefenen en het rustieke, in Nederland unieke, molengebied van de Kinderdijk bezoeken. Plaatst u — hemelsbreed op nog geen 15 kilometer afstand — daartegenover even de Euromast van 120 meter hoogte met zijn restaurant in de top, te midden van druk waterweg-, haven- en tunnelverkeer eronder wriemelend!! U treft er landbouw aan (het West-

land met zijn kassencultuur en de problemen aldaar, mede door de internationale verbindings veroorzaakt, alsmede de vraagstukken van de bollenstreek, laten we voor dit stuk maar ongenoemd; evenals zovele andere). In deze provincie wordt een groot experiment van ruilverkaveling (in de Alblasserwaard) uitgevoerd, waarbij de menselijke vraagstukken naast de technische hoog oprijzen. Land van overgrootvaders, via grootvader en vader, op zoon overgegaan gaat naar een ander; en zelf krijgt men een ander stuk grond of men moet een andere werkring zoeken. De jeugd in de agrarische streken staat heel duidelijk voor de keus het vertrouwde, enigszins rustige, gemoedelijke landbouwmilieu te verwisselen met het hoog tempo vragende industriële werk. De afstanden spelen overigens nauwelijks meer een rol en het dorpsleven, waarin de jeugd op het dorpsplein

Eerst wordt er gegraven.

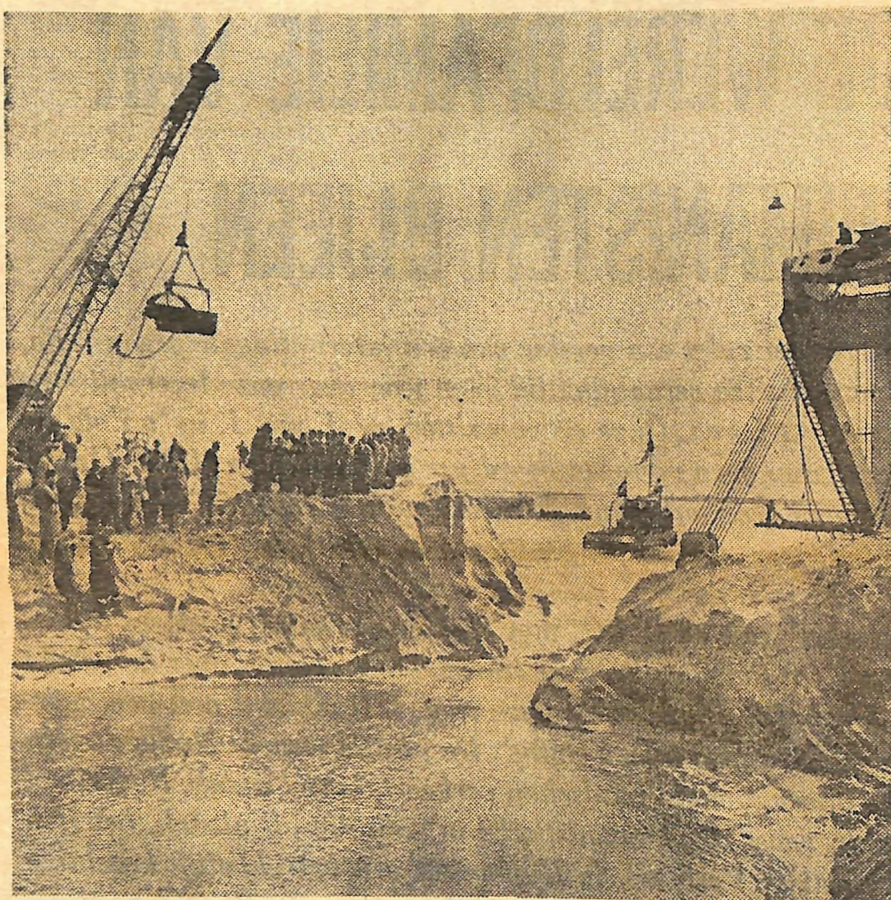
De aarde valt precies waar we willen — volgens plan.

Dan wordt er gebouwd.

De bouwers volgen de tekeningen. Het valt soms wat minder mooi uit, maar het aantal kubieke meters in willig staal en steen gevatte woon- en werkruimte komt tot stand zoals de plannenmakers het gewild hebben.

Dan komen de mensen, werken en wonen.

Zij brengen hun moeilijk voorspelbare wensen en behoeften mee. Hoe zullen zij op het nieuwe reageren? Zij vormen de grilligste component in het spel van krachten waarmee in een technologisch ontginningsgebied naar verdediging of vermeerdering van onze welvaart wordt gestreefd.

Eerst wordt er gegraven

Het boekje: 'Vragen en geven' van 'Het Centraal Archief' en iets over collectes in het algemeen

Wij ontvingen: 'Vragen en Geven', een uitgave van N. Samson, N.V. te Alphen aan den Rijn, voor de Stichting 'Centraal Archief en Inlichtingenbureau inzake het Inzamelingswezen', ter gelegenheid van het 40-jarig jubileum.

Met bovenstaande lelijke naam wordt de organisatie aangeduid, waar alle bekende grote straatcollectes in dossiers en staten zijn beschreven en geregistreerd. Een kadaster van collectehouders en andere inzamelaars zagezegd. Het boekje behelst enkele redevoeringen over het verleden van het archief, over de veranderde maatschappij en de collecterende particuliere instellingen, over de gemeente als verlener van toestemming tot geld inzamelen en over de coördinatie van dat alles in de praktijk. Voorts een congresverslag. Deze opsomming geeft tevens een overzicht van de hoofdtaken van de jubilerende instelling. Als Humanitas van een gemeentebestuur de toestemming tot het houden van een collecte heeft gekregen, kunt

u ervan verzekerd zijn dat die gemeente ook advies heeft gevraagd aan het Centraal Archief. Humanitas komt evenwel niet voor op het centraal collecteplan dat ook bij het Centraal Archief berust.

In het boekje valt onder meer het woord 'collectemoetheid', maar dat woord wordt al vele jaren gebruikt. Het is ermee als met de mening dat 'de jeugd al maar lamlendiger wordt.' Men blijft het zeggen. En dat kan natuurlijk niet. Een feit is dat een actieve straatcollectant op een bijna voorspelbare busopbrengst kan rekenen; hoewel er ook een positieve correlatie blijkt te zijn met de bekendheid van het doel van de collecte.

Het aantal collectanten en de bekendheid doen het 'm dus. Collectemoetheid is in feite collectantengebrek. Wij hebben iemand die het inzamelingsvak goed kent, gesproken en die zei: 'In de morgenuren geeft men vlot, in de namiddag wordt het minder. Dan is er wel sprake van acute "moetheid" bij het publiek. Zijn conclusie was dat het verloren gaan van

de voor collectanten zo kostelijke zaterdagochtend, na invoering van de vrije zaterdag, belemmerend heeft gewerkt. Nu missen collectanten de stroom van mensen die op weg gaan naar hun halve dagtaak en even later de vroege thuiskomers, voor wie de week er weer op zat. Tegenwoordig moeten onze inzamelaars het hebben van de mensen die boodschappen doen met volle tassen. 'Minder goed', zeggen de ingewijden.

Toch geldt nog steeds voor de grote en middelgrote steden: één normale collectant op straat is zeker f 40,— à f 50,—. Natuurtalenten "vangen" meer! Voor kleine plaatsen is de lijstcollecte gedurende een week de aangewezen methode. De formule hier is: gemeentelijke toestemming + goede organisatie = bevredigende opbrengst.

Wie collecteren wil, moet dus zorgen voor collectanten en voor bekendheid. Dan lukt de actie. Uiteraard moet hij hopen dat het Centraal Archief het betrokken gemeentebestuur niet afraadt hem de toestemming te verlenen.

's avonds of 's zondags zijn contacten legde, is niet meer het middelpunt. Het gaan naar de stad voor vermaak komt hoe langer hoe meer in zwang.

Nieuwe ideeën en gebruiken en wat men nozems, brozems of hoe ook noemt, gaan er niet onopgemerkt voorbij. Tradities en levenspatronen komen in de smeltkroes.

In de steden of wel in de grote woongebieden verrijzen de huizen, kantoren en fabrieken, vaak in eentonige massa's in veel woonlagen. Het woord mensenpakhuis is al gebezigd. Men woont er, men werkt er of elders. Men heeft er verspreid of elders zijn kennissen. De familie woont vaak veraf. Zijn bureaus, vooral in de hoge portieken, kent men in de nieuwe woonkernen niet of nauwelijks.

Voor de kinderen is er dichtbij weinig of geen speelruimte. 's Zomers ziet men dan ook op de zaterdagen en zondagen de grote uittochten uit (en 's avonds de intochten in) de huizenblokken, om nog iets van 'natuur' te vinden. In de vakanties eveneens. Want de mens wil, naast de vele functionele contacten waar hij in zijn werk mee te maken heeft, toch ook een vrije beweging en avontuur, iets anders dan het starre patroon en de opgeslotenheid in het jachtende bestaan. Zonder de landelijke natuur kan de mens het niet helemaal stellen. Dat de mens in de huidige — toch altijd voor velen nog betrekkelijke — welvaart tot veel prestaties wordt aanzet, dat de contacten hoe langer hoe meer functioneel worden in het dagelijks bestaan, dat het elkaar kennen en het elkaar helpen uit een spontane houding al maar meer verdwijnt, dat de elsen die men aan eigen bestaan, vooral aan eigen bezit en hebben stelt, al maar hoger worden, dat een individualisering en onvermijdelijk daaruit resulterende vereenzaming of vervreemding optreden, brengen mee dat er voortdurend gezocht moet worden naar vormen, organisaties en middelen om voor de ontstane problemen een oplossing te bieden.

Het is niet meer mogelijk om de oude gemeenbegrenzen te handhaven wegens de voor de betreffende plaats noodzakelijke voorzieningen. Het eigen karakter van een gemeente — dat voor enkele jaren nog een uiterst belangrijk element was — verdwijnt snel. Niet alleen doordat de dorpen en steden aan elkaar gebouwd worden, maar vooral doordat de bewoners uit alle oorden des lands komen en een voortdurende migratie plaatsvindt. Telkens een nieuw oriënteren; telkens zich aanpassen aan een nieuwe werk-

kring; aan andere mensen, met wie men weer contact krijgt; wennen aan andere koopgewoonten; aan andere scholen, aan andere verenigingen, clubs, gaat u maar door.

En vooral ook het bewoonbaar en leefbaar maken van de nieuwe woonwijken brengt zijn eigen problemen mee.

Het oude plaatselijke karakter is bijna geheel verdwenen en de vanouds autotochtone bevolking voelt onzekerheid en heimwee. Gemakkelijk sluit ze zich af voor de 'nieuwkomers' die zij afwijzen. En de nieuwgekomenen, vooral het vrouwelijke deel ervan, voelen zich eenzaam, weten de weg niet, krijgen moeilijk contacten. Men zou kunnen spreken van een zekere ontworteling.

En de voorzieningen die nodig zijn,

brengen mee dat steeds weer nieuwe krachten moeten worden gezocht, maar de onbekendheid ter plaatse, de elsen die de werkring stelt, het zich oriënteren, eventueel ook de noodzaak om het financieel verlies dat met die verhuizingen gepaard gaat zo goed mogelijk het hoofd te bieden, doet menigeen aarzelen om daarnaast nog een taak in de gemeenschap op vrijwillige basis op zich te nemen. Maar tevens ontwikkelt zich toch een hoeveelheid van organisatorische verbanden — door de noodzaak van de steeds ingewikkelder wordende samenleving — dat de keuze er ook nog moeilijk door wordt. Kende men enige tientallen jaren geleden maar enkele soorten verenigingen en clubs; op het ogenblik zijn ze ontelbaar. Had men vroeger slechts nodig aan een paar facetten van de samenleving aandacht te besteden; op het ogenblik vraagt zoveel de aandacht van iedereen dat men vanwege "de bomen het bos niet meer dreigt te zien."

Het maatschappelijk werk is één van die nieuwe zaken. En op een of andere — soms zeer indringende — wijze heeft het met al het hier vóór genoemde te maken. De samenleving eist op elk terrein niet alleen haar speciale voorzieningen, maar ook speciale deskundigheid. Een verschijnsel dat mede oorzaak is — nog afgezien van het probleem om zich een goed beeld, een duidelijk begrip van het maatschappelijk werk te vormen — zich terughoudend te gedragen. De wil om elkaar te helpen, om elkaar vooruit te helpen zelfs, is zeker niet geringer dan vroeger. Men mag zelfs zeggen dat die groter is. De technische en industriële ontwikkeling wordt hoe langer hoe meer gezien binnen het geheel van de sociale en van de totale menselijke ontwikkeling, maar de grote moeilijkheid is nu individueel en gezamenlijk een integratie tot stand te brengen binnen de totale menselijke behoeften en ambities. En wanneer men deze laatste optelt (als men het zou kunnen) en de verschillende visies hierop ook, dan krijgt men een respectabel totaal.

Daarom zijn voortdurend besprekingen nodig, met enkelingen, met groepen en met de overheidsinstanties. Het wordt steeds duidelijker, dat alles en allen zoveel mogelijk moeten samenspreken en samenwerken.

Dan komen de mensen

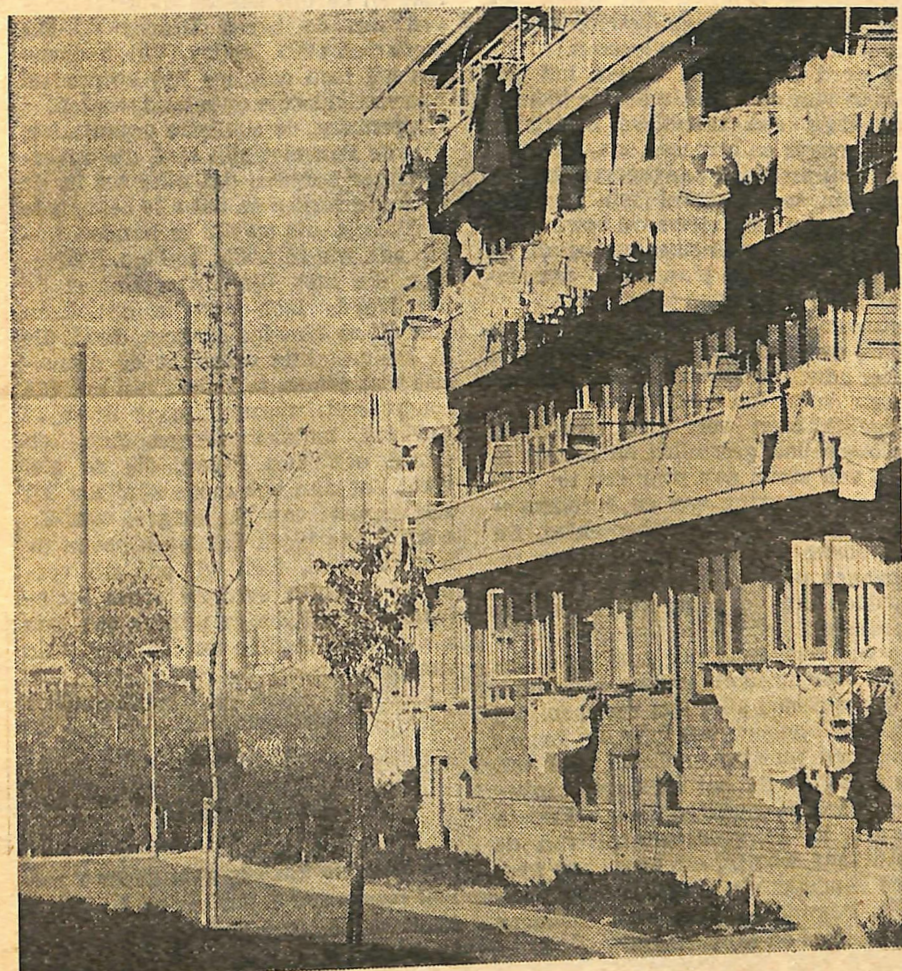
In dit verband kunnen bovendien goed geoutilleerde en betrekkelijke groot georganiseerde instellingen andere, die niet zulk een omvang hebben, vooruit helpen, zonder dat macht of prestige een rol hoeven te spelen. Zo heeft onze afdeling Rotterdam aan het snel groeiende Capelle aan de IJssel toegezegd te willen helpen bij het geven van deskundige hulp — dus van een maatschappelijk werkster — voor zolang dat noodzakelijk zal zijn; en wanneer er t.z.t. een eigen maatschappelijk werkster is, zal deze van de ervaringen van het Rotterdamse bureau door middel van werkbesprekingen kunnen profiteren. Zo is er ook een groeiende samenwerking tussen de besturen van de afdelingen Rotterdam en omliggende plaatsen; op het terrein van de kinderbescherming al in verre uitvoering (dit laatste geldt ook voor 's Gravenhage en omgeving). Eveneens zijn er besprekingen over hetzelfde onderwerp gaande tussen de afdelingen 's Gravenhage en die van de omliggende plaatsen. Voortdurend meer afdelingen gaan helpen in plaatsen rondom gelegen. Daarnaast probeert men door uitbreiding van eigen kring en apparaat een deel van onze Zuidhollandse bevolking voortdurend te activeren om daardoor tevens steeds meer in de gelegenheid te komen aan andere organisaties en samenwerkingsverbanden of anderszins de nodige bijdragen te geven.

Het is niet zo, dat men hier in Zuid-Holland meent al ver te zijn. Eerder hebben we het idee nog maar aan het begin te staan. We zijn als het ware net onderweg. Het blijft voortdurend zoeken. Het voorgaande kan daar geen twijfel over laten bestaan. Naast het vele dat wordt gedaan, blijft één der grootste moeilijkheden het vinden van deskundigen en andere medewerkers en medewerkers te midden van een voortdurend in beweging zijnde bevolking, te midden van het van de mensen zeer veel eisende werk- en ontwikkelingstempo, en van de snelle veranderingen op het platteland en in de steden, met hun overheidsorganen, hun industrieën, hun havens, hun communicatie-, culturele, recreatieve, gezondheids- en zoveel andere problemen. En het blijft toch gaan om de hulp van mens tot mens.

G. STROOKAPPE

Dan wordt er gebouwd

DE WERELDFAMILIE

VERVOLG VAN PAGINA 1

woordspeling die niet te vertalen is, maar waarmee hij te kennen gaf dat het er om gaat hoe wij anderen de inhoud van onze humanistische uitgangspunten duidelijk kunnen maken.

Hoe dan ook, een plenaire bijeenkomst van zulk een congres bleek een minder geschikte gelegenheid voor deskundig filosoferen. Een permanente werkgroep van filosofen zou daarvoor een betere plaats zijn.

Maar buiten de congreszaal vond men elkaar toen, juist misschien in het verzet tegen dit te hoog gegrepen begin. Gesprekken tijdens de gezamenlijke lunch, gesprekken op terrassen, in bus en metro gaven er blijk van dat de gemoederen in beweging waren geraakt.

De beslotenheid der nationaliteiten begon te vervagen, de familietrekken kregen een duidelijker contour.

Intussen waren ook de groepen aan het werk getogen, elk met een eigen onderwerp: jeugdproblemen; vrede en internationale orde; wijzigingen in de hedendaagse moraal; veranderingen in de opvattingen omtrent seksualiteit en de maatschappelijke consequenties daarvan; opvoeding tot zelfontplooiing, enz. enz.

Hier kwam de discussie eerst goed op gang. Er rezen wel de nodige misverstanden door o.a. verschil in taalgebruik, verschil in temperament, door de genuanceerdheid der problemen ten gevolge van de uiteenlopende situaties in de verschillende landen. Maar men hielp elkaar zoveel men kon. Men zat er niet om te debatteren, niet om elkaar de loef af te steken, niet om de weelde van het fraaie woordenspel, maar om tot een gezamenlijk resultaat te komen.

Hier in de groepen werd pas goed merkbaar hoe wij op een zelfde basis staan, hoe wij in één groot familieverband bijeenhoren, ook al noemt de een zich humanist en de ander monist of aanhanger van een ethische unie. Merkwaardig hoe snel dan Fransen en Engelsen, Amerikanen en Ita-

lianen, Duitsers en Nederlanders elkaar begrijpen en tot gezamenlijke en werkzame conclusies kunnen komen. Het tweede deel van het congres was gewijd aan de humanistische bijdrage tot de oplossing van de problemen waarvoor de mens van nu zich ziet gesteld.

De inleider, dr. Wendt (VS), die zelf niet aanwezig kon zijn, had in zijn beschouwing verklaard het weliswaar volkomen met de filosofische uiteenzetting van Van Praag eens te zijn, maar vooralsnog minder belang te stellen in het vergelijken van humanisme met andere 'ismen'. Bij hem gaat het om humanisme als een wijze van leven, als een levenshouding. Hij wil spreken over mensen. En hoewel iedereen wel begreep dat ook Van Praag zich diep verbonden voelt met het menselijke lot, vond dit pragmatistische standpunt toch meer begrip en instemming.

Er is zo ontstellend veel te doen in een wereld waar honger, ziekte, onwetendheid, overbevolking en de dreiging ener algehele vernietiging feitelijkheden zijn.

Feitelijkheden ook de aantasting van de menselijke waardigheid en de vrijheidsbeperking, in de totalitaire staten, feitelijkheden de wijder wordende kloof tussen de generaties en de rassensdiscriminatie, die zelfs nog — en helaas in negatieve zin — de houding bepaalt van velen die zich in theorie daartegen verklaren en opkomen voor de gelijkwaardigheid van alle mensen. Het humanisme moet zijn waarde bewijzen door daden. De IHEU mag niet bang zijn verklaringen te publiceren, waarin duidelijk stelling wordt genomen in zaken waarin de menselijkheid wordt bedreigd.

Het humanisme heeft ook een opvoedende taak. Die opvoeding moet zich richten op de totale mens, waarbij het gevoelsleven niet verwaarloosd mag worden. Emoties en passies zijn even reëel als de ratio. Door sommige sprekers werd ook aandacht gevraagd voor wat één van hen noemde 'de religieuze dimensie', waarbij dan onderscheid werd gemaakt tussen religiositeit en godsdienstige geloofsbelijdenissen. Vooral de kunst kan ertoe bedragen deze menselijke faculteiten te ontwikkelen en wij moeten daarom gelegenheid scheppen voor creatieve arbeid.

Wanneer wij mensen in onze gemeenschappen opnemen, moeten zij daar geestverwanten aantreffen met geloof in zich zelf, geloof in de medemens en geloof in de gelukscheppende mogelijkheden van het samenspreken, samenwerken en samenleven. Onze werkmethode schieten nog te kort. Wij maken nog te veel en te uitsluitend gebruik van het woord, in een wereld die moe is van woorden, in een wereld die dóór heeft hoe bedrieglijk het woord kan zijn en hoe het tot de onmogelijkste misverstanden aanleiding kan geven. Wij moeten gebruik leren maken van de moderne communicatiemiddelen en erop bedacht zijn, dat de grote massa van niet academisch gevormden tegenwoordig eerder tot begrip komt door zien dan door omschrijving. Onze opvoedingsmethoden, ook die voor volwassenen, dienen daarmee rekening te houden. We zullen alle bronnen van inspiratie moeten aanboren die er te vinden en te bedenken zijn.

Het bovenstaande is geen weergave van wat er in de plenaire vergaderingen alleen naar voren werd gebracht, maar een — zij het veel te korte — aanduiding van wat daar werd gehoord en van wat in vele geestdriftige discussies in de groepen en in gesprekken buiten de vergaderingen om werd opgeworpen.

Want het zijn niet alleen de vergaderingen, maar juist ook de informele gesprekken die een congres zo aantrekkelijk maken. Het inspirerende is dat mannen en vrouwen uit alle delen van de wereld samen zoeken naar oplossingen en ondanks de vele accentverschillen weten op een zelfde bodem te staan.

Als een grote familie wisten wij ons ten slotte opgenomen in een gezamenlijke zorg om de mens in een wereld, waar oorlog en terreur nog

DE IMAGE VAN HET MAATSCHAPPELIJK WERK

Op dit station stopte de trein altijd 10 minuten om aan in het blauw geklede mannen met koperen speelgoedtoetertjes de gelegenheid te geven een aantal ondoorzichtige handelingen te verrichten, die tot resultaat hebben dat de trein bij vertrek tweemaal zo lang is als bij aankomst.

Hier stapte een man de coupé binnen die alleen maar een zware sigaar rookte en een aktentas droeg, maar toch een zwaar beladen indruk maakte. Iemand wiens voorkomen duidelijk te kennen gaf, dat hij als het er op aan kwam bereid zou zijn voor de democratie te sterven, maar die al jarenlang geen kans meer zag om erin te leven. Begeleid door het metalen geluid der dienstmededelingen, gesteld in een taal waarvan de code angstvallig door de Nederlandse Spoorwegen geheim wordt gehouden, liet hij zich sceptisch behaaglijk in een hoekplaats zakken en sprak: 'Voor mij hoeft het allemaal niet meer.'

Het perron waar we uitzicht op hadden, vertoonde het gebruikelijke beeld van zich haastende mensen die blij zijn dat hun, althans voor deze dag, een duidelijk levensdoel voor ogen staat.

De man keek er met volmaakte onverschilligheid naar, totdat zijn mijmerend oog een troepje padvindsters ontdekte, welgemoed in rijen van drie op weg naar het bos en goede daden. Deze aanblik deed hem tot leven komen en hij gaf de volgende verklaring van zich: 'Me dochter is ook bij die club', waarna hij meer tot zich zelf dan tot mij sprekend een belangrijk artikel uit de padvindsterswet citeerde: 'Een

padvindster is rein in gedachte, woord en daad.'

Alsof hem dat enige hoop voor de toekomst verschaft, liet hij erop volgen: 'Gelukkig eindigt het lidmaatschap bij 16 jaar.'

De hoop die deze laatste conclusie hem voor de toekomst van zijn dochter verschaft en die ons volgens het spreekwoord doet leven, bleek voor hen toch ook niet zo hecht verankerd te zijn, want hij mijmerde verder: 'Het is een aardige meid, daar niet van, maar nou zeurt ze me mijn kop gek omdat ze maatschappelijk werkster wil worden, net als me zuster, god-beterehet!'. Met deze laatste uitroep gaf hij duidelijk te kennen, dat het bekende stationsaffiche, waarbij wij uitgenodigd worden vrijmoedig over God te spreken, maar zijn heilige naam niet te misbruiken, aan zijn aandacht was ontsnapt.

Ik knikte overigens vol medeleven, want dat is hetgeen wat er van een goed klankbord wordt verwacht, en ten slotte: ik kende zijn zuster niet.

Op dat moment zette de trein zich in beweging, volgens het spoorboekje precies op tijd, maar te vroeg voor een dame van middelbare leeftijd die met een reistas aan de ene hand en met de andere hand geklemd om de knop van de treindeur levensgevaarlijke pogingen in het werk stelde om zich in de rijdende trein te wurmen. De man keek minachtend op het opwindende tafereel neer en sprak: 'Vast een maatschappelijk werkster, die denken dat zij wél kunnen wat een normaal mens niet kan, net-as-me-zuster.'

Ik heb het niet gewaagd hem tegen te spreken. v. Gr.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

Openbare hygiëne en levensbeschouwing

In een folder, uitgegeven ter gelegenheid van de presentatie aan de bevolking van een welzijnsorgaan voor de streek, lezen we:

'... Maar ook woningbouw, de stads- en dorpsaanleg, de aanwezige winkels, plantsoenen, riolering en al zo meer hebben met dat welzijn te maken.

Vanzelfsprekend speelt hierbij ook de levensbeschouwing een belangrijke rol...'

Natuurlijk, we snappen het wel. Iemand heeft de schrijver terloops gezegd: 'Vergeet vooral niet even te refereren aan onze interessante Nederlandse verscheidenheid in levensbeschouwing, die we immers overal laten meedoen'. Dat moet in zo'n brochure, hoor! Zo verzuild denken we nog wel! En zo zien we de oorzaak van onze verzuiling opduiken vlak naast de ondergrondse vuilafvoersystemen, de stadsplanologie, Albert Heijn, De Gruyter en Simon de Wit, de eindeloze strijd tegen de woningnood en de bloemetjes in het park.

We zijn niet pessimistisch over het verloop van het nu in gang zijnde ontzuilingsproces op sociaal gebied. Men ziet wat een moeite een tekstschrijver tegenwoordig toch maar heeft om voor zo'n typisch Hollands stukje tekst een goeie plaats te vinden.

steeds als legitieme middelen worden aangewend in de strijd der ideologieën en politieke systemen.

Het congres gaf blijk van het vertrouwen en het geloof, dat een verbetering van de situatie tot de mogelijkheden behoort. Het geloof ook, dat wij onze bijdrage daartoe kunnen leveren en ook moeten leveren.

Zo werd niet alleen bepleit het probleem van de wereldvrede te benaderen door een effectieve bestrijding van honger en armoede, maar er werd ook een methode aangegeven, hoe dit zou zijn te verwezenlijken. De voorstellers zijn zich uiteraard bewust van de enorme krachtsinspanning die er vereist is om de plannen in een stadium van uitvoering te krijgen.

Intussen werd tevens o.a. aanbevolen er bij de regeringen op aan te dringen meer adequate financiële steun te verlenen voor het onderzoek naar de mogelijkheden voor het vreedzaam oplossen van geschillen en het verlenen van steun aan pogingen tot vrijwillige beperking van de bevolkingsaanwas door geboortebeperking. En ten slotte werden alle betrokken regeringen uitgenodigd al het mogelijke te doen om de vrede in Vietnam te herstellen.

Op weg naar huis, nog eens mijmerend over de voorbije week, bedachten wij hoe soepel alles was verlopen. Wij voelden opnieuw bewondering in ons opkomen voor het sublieme werk van de vertalers die het elke congresganger mogelijk maakten de sprekers te volgen in de voorkeurstaal van de luisteraar, waarbij een keuze kon worden gemaakt uit Frans, Duits of Engels. Bewondering ook voor inleiders, voorzitters en rapporteurs.

En zonder uit het oog te verliezen het aandeel dat onze Franse gastheren hebben gehad in de voorbereidingen, zonder te kort te willen doen aan de opmerkelijk goede introducties van de heer Hawton (G.-B.), Parikh (India) en de uitstekende nabetrachttingen van de heren Draper (G.-B.) McCarroll (VS), McCoy (VS), bedachten wij toch ook hoe het leeuwedeel was verricht door onze landgenoten.

Koppenberg, de sublieme organisator, Van de Ban met zijn staf, die onvermoeibaar zorgden dat alles tot in de perfectie verliep en dat alle benodigde stukken steeds op tijd in handen waren van wie ze nodig hadden, Stulveling, die met fijnzinnige humor de bevrijdende lach wist te ontlokken aan dit zo ernstige congres, Rood, die in een prachtig overzicht de discussies wist samen te vatten van het 2de congresdeel, waaraan maar liefst 37 sprekers hadden deelgenomen, en vooral ook Van Praag, die de ziel ('wat dat dan ook moge zijn') zou hij zelf zeggen) van het congres was. En ook bij ons bleek het leven boven de leer te gaan, toen wij ons stil verheugd voelden over de grote beziezelende invloed die er uitgaat van ons kleine land in deze wereldorganisatie van humanisten.

I. Sluifster

Rectificatie

Ten onrechte was ons vorig nummer van juni genummerd 3. Het was no. 2 van ons kwartaalblad. (Het jaarverslag verschijnt steeds als extra-nummer.)

Red.